

ATT VARA AGILITYDOMARE

Av Marie Hansson
Jycke-Tryck AB

Jag gick min första agilitydomarutbildning i februari 1986 och har alltså varit aktiv i mer än två decennier. Som många vet prioriterar jag idag tävlandet, och till det finns det förstås flera skäl, det återkommer jag till nedan.

Men först och främst skulle jag vilja kasta mig in i ett ämne som engagerar mig – speciellt i dagarna när det finns domarkollegor som har åsikter om hur ofta man borde döma – nämligen: **vad är en bra domare?** För den tävlande är det väl den viktigaste frågan av dem alla. Och nog borde väl det vara domarnas största ansvar? Att den tävlande är nöjd. De två övriga ansvarsområden jag kan tänka på är att arrangören blir nöjd och att agilitysporten utvecklas på ett positivt sätt. Men mycket går igen till att tillfredsställa de tävlande. För arrangören kommer att uppskatta en domare som är populär av de tävlande, om den i övrigt sköter sina uppgifter på ett ansvarsfullt och trevligt sätt.

Rita bra banor

Som tävlande känner jag så här: Vilket ansikte som står på banan och ger mig startsignal betyder naturligtvis ingenting. Jag vill ha en rolig bana, en utmanande bana och gärna en nytänkande bana. Självklart ska det vara lättfunna linjer och inte konstigheter, alltså sådant som hunden inte kan klara/förstå/acceptera. Typ passera flera hinder nära som inte ska tas för att ta sig fram till nästa hinder.

Döma bra

Men lika viktigt som att banan är bra är att domaren dömer bra. Gör den det tänker man aldrig på domaren på banan, domaren blir liksom osynlig. Det handlar förstås om självklarheter som att döma efter gällande regler, om att hitta en konsekvens i vägranslinjer, men framför allt om att domaren placerar sig så att man inte har något tvivel om att denne ser bäst. Domarens perspektiv ska inbegripa tunnellini, även för frestande tunnlar som inte ska tas (man vill ju att domaren ska vara säker på om en hund ska diskas eller inte) och slalomingångar, men viktigast är kanske ändå kontaktfälten. Som alla vet är det ju där de flesta fel sker. Om domaren står väldigt många meter därifrån kan man inte vara säker på att domaren ser kontaktfältet så bra. Kontaktfält är svåra nog att döma ändå, med tanke på vissa hundars fart och en del hundars päls som döljer och andra faktorer som försvårar uppgiften att se var tassarna placeras. Och det handlar ju om att domaren SKA se bra, men också om att domarens placering ska inge publiken och de tävlande en TRYGGHET, man ska inte behöva tveka över om domaren verkligen ser eller inte. Domaren ska se bäst, eller som vi inom domarkåren skämtsamt kallar det: Domaren har första parkett!

Hur blir man en bra domare?

Jag kan tänka mig en mängd svar på den frågan. Men osökt blir de främsta svaren; genom utbildning, engagemang och inlevelse, rutin och erfarenhet, och att genom att uppleva agility. Utbildning är ju grundförutsättningen för alla, odiskutabelt. Engagemang och inlevelse är att försöka se vad de tävlande behöver för banor och rita dem därefter. Men även att ha förmågan att kunna se banan och bedömningen ur den tävlandes perspektiv. Att vara medkännande och engagerad i varje lopp och varje ekipage på banan. Att vilja uppfylla både tävlingsarrangörens och tävlingsekipagens önskemål. Rutin får man av att döma mycket, man får erfarenhet av varje insats man gör, man lär sig vad olika passager ger för fel, vad man kan förvänta sig när man ritar en bana på ett visst vis. Man får rutin i dömandet så att man inte behöver fundera så mycket över vissa saker. Ju mer man dömer, ju oftare får man uppleva olika situationer.

Men det intressanta är att mycket av det sistnämnda får man också uppleva som aktiv tävlande. Man ser ju hur olika banor är olika utslagsgivande och på vilka punkter. Är man utbildad domare i botten tänker man på ett annat sätt än de tävlande när man ser en bana för första gången, man noterar avstånd och vinklar på banan, man iakttar också domarens bedömning av passager som ställer till problem för de tävlande.

Domare är inga robotar

Domare är inga robotar. Domarkåren består av en mängd individer, som var och en har olika erfarenheter, olika utgångspunkter och till och med ibland olika sätt. Det är i sig en av tjusningarna i sporten. Jag skulle inte ha något emot att som tävlande tävla för 100 domare under ett år. Det finns ingen fördel för mig som tävlande att det är återkommande samma domare. Då är frågan om det finns det för domaren själv? Ja, om man inte har andra sätt att hålla sig ajour med agilitysporten, så krävs det att man dömer tillräckligt ofta för att inte ligga av sig, det kan jag tänka mig. Men poängen är att det finns många sätt att hålla sig ajour med sporten. Dels att vara tävlande, som sagt, men också att vara tränare/instruktör och hålla kurser, att vara publik/coach på tävlingar, att läsa tidningsartiklar och böcker om agility, att delta på de stora internationella mästerskapen (EM/VM/NM) att hänga med i utvecklingen i agilityvärlden. Domarkonferenser är också guld värda, tyvärr har vi dem för sällan, enligt min mening. Meningsutbyten med andra domare behövs regelbundet för att man ska kunna utnyttja den erfarenhet som andra domare får.

Inte döma agilityklass

Vi är åtminstone ett par som öppet säger att vi ogillar att döma agilityklass. Det handlar egentligen bara om att vi har korta ben och svårt att hinna med. Och vi tar väldigt allvarligt på det här med att göra en fulländad uppgift, med andra ord en rättvis domarinsats, och vet hur hopplöst det känns för den tävlande när domaren blivit tvungen att "fria istället för fälla" vid ett kontaktfält som inte hanns med. Många gånger vet man ju att det är just de snabbaste hundarna med vinstchans som hinner "lura" domaren, genom att

springa ifrån dem. Men vad kan man göra som domare, när man inte hinner? Inget annat än att fria. Jag kan inte fatta att vi inte för länge sedan har elektroniska kontaktfält, eller åtminstone kontaktfältsdomare, som gör vår sport rättvis! De som lägger ner möda på att få snabba och felfria kontaktfält, vill ju inte bli slagna av snabbare hundar som eventuellt hoppar av för tidigt, där domaren känt sig nödd att fria dem. Även uppfartens kontaktfält måste vara en frustration för de förare som tvingas träna det med sina långsprungna hundar, bara för att de flesta gånger hamna i situationen när domaren prioriterar bort uppfarten för att hinna till nedfarten.

Jag är vansinnigt glad och tacksam för de domarkollegor som klarar av att ta på sig den svåra uppgiften att döma agilityklasser. (Och en gnutta avundsjuk över de längre benen hos dem.) Vad jag ibland gör är att döma Agilityklass 1, de hundarna har oftast blivit tränade så att allt är väldigt tydligt (hoppa eller stanna) när de debuterar. Annars föredrar jag att döma hoppklass.

Varför några av oss dömer mer sällan än andra

Det finns säkert en massa personliga skäl till att somliga dömer oftare än andra. En anledning till att man inte tar på sig många domaruppdrag kan ju helt enkelt vara hemförhållanden och personliga anledningar, som det aldrig talas högt om. Har man inte ork och tid, då har man inte, helt enkelt. Och då blir man ju förstås ingen bra domare heller, man måste ju orka vara alert timme efter timme.

Några av oss älskar ju också själva tävlandet. Nu hör jag faktiskt inte själv till dem som är en tävlingsmänniska uti fingerspetsarna, även om jag älskar agilitytävlingar. Jag älskar nog ännu mer träningen, utvecklingen och samhörigheten med mina hundar på banan, oavsett det är träning eller tävling. Det är därför jag inte tävlar med andras hundar. Därmed inte sagt att jag inte gillar att tävla, när jag fått fram kunskap och samspel är det ju en otrolig kick att få gå ut på en ny banan och testa sig själv. Jag har ju också haft tur att under många år legat i topp resultatmässigt, och då önskar man ju sig många tävlingstillfällen. För ju fler tillfällen desto större chans för bra resultat och de riktigt stora poängen som räknas. Skulle vi ha andra sätt att värdera Årets Agilityhund, då skulle det bli mindre viktigt att tävla på så stora tävlingar som möjligt.

Det finns också domare som ofrivilligt dömer mer sällan. De blir helt enkelt inte tillfrågade så ofta. Kanske beror det på en slump, eller geografiska förhållanden, efterfrågan är kanske inte tillräckligt stor där man bor.

Tävlande domare

Det går inte att komma ifrån att man måste värdera den tävlande domaren högt. Den domare som tävlar har onekligen en extra dimension att tillgå, framför allt när den ritar banor. Den vet vad som är möjligt och vad som är omöjligt. Framför allt ser den regelbundet banor ritade av andra domare (det gör ju inte alltid en domare som bara dömer själv) och vet vad som ligger i

tiden och i vilken riktning trenden går. De vet vad man kan göra för att överraska och underhålla, genom att hitta på något annorlunda.

Att en domare tävlar regelbundet ska värderas högt när man kritiserar domaren för att döma mer sällan.

Framtiden

Vad kan man tänka sig för att göra framtiden bättre?

- Vi behöver fler domarträffar för att skapa kontakt, samhörighet, gemensamma mål, enhetlig bedömning. Gärna regionalt för att det ska vara rimligt att skapa möten ännu tätare. En nationell domarkonferens årligen är önskvärt. Ett forum, eller en lista på Internet för diskussioner känns extra aktuellt just nu.
- Vi behöver också något sätt att hålla ordning på att alla domare som vill, verkligen blir tillfrågade. Eller kanske tvärtom, att domarna kan skriva upp sig någonstans med önskemål om att döma, kanske också vilken typ av klass och under vilken period. Detta vore extra bra för de tävlande domarna som ju vill passa på när de har inplanerade avbrott i tävlingskarriären, t ex tävlingshundars viloperioder, löpningar, valpningar, konvalescens. Genom ett system där domare erbjuder sina tjänster tydligt och specificerat (kanske med önskemål om tidsperiod, geografi, klasser) undviker man också risken att en domare som inte dömer så mycket, blir "bortglömd" och mer och mer sällan inbjuden.
- Vi borde också utverka en gemensam plan för vad som är acceptabelt och inte för att få vara kvar som domare (i samråd med C-AS förstås).
 1. Man kan t ex ta hänsyn till medverkande i domarträffar/konferenser,
 2. Vad man anser bör vara rimligt antal tävlingar att döma per år,
 3. Om man bör ta hänsyn till domare som varit aktiva i många år, alltså hur mycket man dömt totalt genom alla sina domarår, och inte bara senaste tiden,
 4. Vad vi anser om domartester som vi på senaste konferensen blev uppmärksammade om finns hos fotbollsdomare (att man är rörlig och tillräckligt snabb osv),
 5. Vi kan också diskutera en möjlighet för domare att genomgå förnyat domarprov om det finns några tvivel på kompetens,
 6. Vi ska ju aldrig kompromissa med kvaliteten. Agilitysporten är värd högsta kvalitet på domare, allt annat minskar statusen på sporten.